

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE

FAKULTA SOCIÁLNÍCH VĚD

Institut sociologických studií

Jan Kvapil

**Důvody nízkého zastoupení žen-studentek na
technicky zaměřených vysokých školách**

Bakalářská práce

Praha 2010

Autor práce: **Jan Kvapil**

Vedoucí práce: **Mgr. Zdeněk Sloboda**

Oponent práce:

Datum obhajoby:

Hodnocení:

Bibliografický záznam

KVAPIL, Jan. *Důvody nízkého zastoupení žen-studentek na technicky zaměřených vysokých školách*, Fakulta sociální věk, 2010. 39s Vedoucí bakalářské práce Mgr. Zdeněk Sloboda .

Anotace

Tato práce se věnuje tématu nízkého zastoupení žen na technicky založených vysokých školách. Staví na ideálech a teoriích Gender Studies. Konkretizuje teoretická východiska od vývoje intelektu, přes jednotlivé přístupy k výuce na základních školách, až po výuku na školách vysokých. Dále pak pomocí kvalitativní metody sběru dat, konkrétně narativně-polostrukturovaných rozhovorů s dívkami, které právě studují technické zaměření na vysokoškolské úrovni rozkrývá důvody jejich výběru. Skrz osobní výpovědi, které se týkají dětství, výchovy, prostředí, v němž vyrůstají, a vlastních sympatií k oboru. Kde pak hledá podobnosti mezi nasbíranými daty .

Annotation

This work is dedicated to the subject of a low representation of women in technically-based universities. It builds on ideas and theories of Gender Studies. Specifies the theoretical bases from intellect development, through the different approaches to teaching in primary schools, to education in high schools. Furthermore, using qualitative methods of data collection, specifically, narrative semi-structured interviews with girls who have just been studying the technical areas on university disclose the reasons for their choice. Through personal testimony concerning their childhood, education, environment, they grow up, and their sympathy for the industry. Then looking for similarities between collected data that .

Klíčová slova

Gender, studies, dívky, vysoké, školy, ČVUT , FEL , výchova

Keywords

Gender, studies, girls, university, ČVUT, FEL , education

Prohlášení

1. Prohlašuji, že jsem předkládanou práci zpracoval samostatně a použil jen uvedené prameny a literaturu.
2. Souhlasím s tím, aby práce byla zpřístupněna veřejnosti pro účely výzkumu a studia, ovšem na vlastní nebezpečí.

V Praze dne 21.Května 2010

Jan Kvapil

Obsah

Úvod – ideové pozadí	6
1. Stručné uvedení do výzkumného problému	7
1.2 Teoretická východiska – podmínky vzděl. chlapců a dívek	8
1.2.1 Mysl, jako taková	9
1.2.2 Vývoj intelektu	9
1.2.3 Vývoj v oblasti vzdělávání	12
1.2.4 Vzdělávání chlapců a dívek – základní škola	13
1.2.5 Vzdělávání chlapců a dívek – střední škola	14
1.2.6 Vzdělávání chlapců a dívek – vysoká škola	15
1.3 Metodologie	18
1.3.1 Rozhovory	18
1.3.2 Kódování rozhovorů	21
1.3.3 Zakotvená teorie	21
2.1 Rozbor jednotlivých rozhovorů	22
2.1.1 Karina	22
2.1.2 Radmila	24
2.1.3 Diana	26
2.1.4 Vilma	28
2.2 Strategie přímého výběru vysoké školy	29
2.2.1 Rozbor samotné hlavní kategorie	30
2.2.2 Vliv rodiny/prostředí	32
2.2.3 Další zjištění	35
3. Závěr	39
Použitá literatura	40

Úvod – ideové pozadí

Hned z kraje této práce bych chtěl charakterizovat postoj, se kterým k ní přistupuji a přiblížit tak základní smýšlení, na němž byla vypracována. Vzhledem k tomu, že hlavním myšlenkovým proudem je projekt Gender Studies, považuji to za vhodné, neboť tato studia nejsou zatím v České republice příliš rozšířena. Dokonce i na akademické půdě se neformálně setkávají s kritikou, která je více abstraktní, než-li konkrétní. Proto tyto řádky. Mají totiž ušetřit čas těm, kteří své názory ohledně mužů a žen odmítají diskutovat díky svým argumentům, které považují za maximálně věcné a nezpochybnitelné. Dávají tak možnost tuto práci zavřít a odsoudit ji již po přečtení první stránky věcného textu.

Tedy – jak je již výše zmíněno, jde o práci, která sdílí pojetí výzkumů Gender Studies, které vycházejí z ideologie, že jsou si ženy i muži rovni minimálně co do psychických schopností. Pokud bych se zde snažil toto stanovisko věcně obhájit na základě různých nových studií a výzkumů, tak bych patrně mohl být umlčen stejně věcnými staršími výzkumy a statistikami. V rámci tohoto „vědeckého poznání“ by se ovšem nedošlo nikam dále než k další „fundované“ přestřelce více-či-méně pádných argumentů. Proto bych nechtěl již dále obhajovat tento můj pohled na rovnost mužů a žen. Chci zde především zmapovat stávající situaci na vysokých školách a dojít tak k alespoň dílčím zjištěním jakým způsobem si žákyně vybírají obor svého studia.

1. Stručné uvedení do výzkumného problému

Nízké zastoupení žen-studentek na technicky zaměřených vysokých školách je dlouhodobý statistický fakt. A nejen na vysokých, ale i na technických školách středních. Tato práce se bude zabývat prvně zmíněnou oblastí, ovšem s přihlédnutím i k dřívějšímu studiu dívek, výchově, prostředí a dalším možným faktorům, které jsou příčinou tohoto stavu. Pro lepší představu se můžeme podívat na údaje například z roku 2002 :

Vysoká škola	Fakulta	celkem studentů	z toho ženy	% žen
ČVUT v Praze	strojní	388	48	12,37
ČVUT v Praze	elektrotechnická	447	7	1,57
MU Brno	informatiky	85	12	14,12
VUT Brno	strojní	551	50	9,07

Zdroj: Databáze ÚIV

Jaké jsou důvody takto nízkého zastoupení žen-absolventek? Odpověď můžeme například hledat ve výzkumu „Genderové aspekty přechodu žáků mezi vzdělávacími stupni“ [Moravcová-Smetáčková 2005], který dochází mj. k těmto zjištěním: „U mužů se jako motiv volby studia často objevuje touha po titulu, vyšším postavení a dobrém uplatnění i z finančního hlediska. Naopak u žen byla zaznamenána spíše volba idealistická...“. Pokud je tomu skutečně tak, tak jaké ideály mají studentky, které se rozhodly pro studium techniky? Výzkum dále uvádí, že volba VŠ studia je také značně ovlivněna přístupem ke studentům/studentkám na střední škole, nemluvě o vlivu jejich rodičů. Tyto vlivy se dost často váží na genderové stereotypy.

To, že předpoklady pro studium techniky nejsou vrozené, vyplývá z testu výběru hraček dětmi: „Diferenciace u chlapců a dívek (tj. rozdíly ve výběru hraček) rostou s věkem, což poukazuje k silnému kulturnímu vlivu“ Oakley [2000:48]. Dále pak vývojový psycholog Langmeier [Langmeier; Krejčířová1998:201] píše: „Socializační útlak nesporně přispívá ke

zvýraznění některých rozdílů mezi chlapci a dívkami. Tento tlak začíná působit od okamžiku narození, dítě je od počátku jinak popisováno i vedeno; chlapcům se dostává obecně více pohybové a dívkám naopak více řečová stimulace.“ .

Jisté kulturní, resp. ekonomicko-kulturní [Sloboda 2004] vlivy jsou také dobře patrné ve změnách zastoupení studentů/studentek na technických VŠ oborech při pohledu do historie, neboť ne vždy byla disproporce mezi studenty-muži a studentkami-ženami tak markantní: „...Brita Schinzel (1999) uvádí příklad východoněmecké Technické univerzity v Chemnitzu (Kamenici, dříve Karl-Marx-Stadt), která měla v roce 1984 téměř 30 % studentek, v roce 1991, kdy padla Berlínská zeď, klesl počet z 20 % na 5 %.“ Podobný trend skokového poklesu vykazují i další postkomunistické a rozvojové země při přechodu ke kapitalismu. [Sloboda 2004] I zde lze tedy hledat důvod disproporce.

1.2 Teoretická východiska – podmínky vzdělávání chlapců a dívek

Považuji za nutné se širěji zmínit o již nabytých poznatcích z oblasti podmínek vzdělávání, jelikož mám pocit, že stále mnoha lidem uniká spousta zajímavých faktů, jejichž zmínění pak velmi usnadní přemýšlení nad účelem provedeného výzkumu. Půjde o poměrně obecně známá fakta těm, kteří se tak či onak zabývali či zabývají přímo otázkami kolem rozdílů mužů a žen, nebo jiným přidruženým tématem. Ti, když přeskočí tuto část až ke kapitole 1.3 metodologie [Kvapil 2010 : 18] , nepřijdou o nic zásadního. Ovšem pokud je tato oblast pro někoho vědecky nezmapovaným polem, necht' směle pokračuje ve čtení, jistě bude obohacen o spousty odpovědí na zdánlivě neexistující otázky, přičemž jiné, nové, se určitě objeví.

1.2.1 Mysl, jako taková

„Cogito Ergo Sum“ – Descartův výrok – „myslím, tudíž jsem“ . A je to právě mysl, pomocí které komunikujeme s okolím a která z nás dělá osobnosti. Mysl – pojem sám o sobě je poněkud abstraktní, zatímco „mozek“ je již pojem konkrétnější. Pokud bychom tedy chtěli zjišťovat intelekt na základě konkrétních a hmatatelných/fyzických/fyziologických důkazů, mohli bychom se dostat k tomu, k čemu před mnoha lety došli antifeministé, kteří tvrdili, že v průměru menší mozek ženy (oproti muži) značí její rozumovou zaostalost. Tato kouzelná myšlenka se rozplývá, pokud velikost mozku srovnáme v poměru k velikosti těla, tím má žena mozek dokonce i o něco větší než muž. Kdybychom chtěli, můžeme tyto úvahy rozvádět dál. Například – ženy mají v poměru o něco větší mozek než muži, ale počet nervů/neuronů zůstává stejný, vzhledem k prodlevám mezi jednotlivými synapsemi je tak jejich mozek pomalejší. Tato úvaha se může zdát jako nesmyslná, a dost možná i je – chci tím jenom demonstrovat, že handrkování se o biologických předpokladech nemusí vést k uspokojivému výsledku, pokud jsou interpretovány laiky, kteří z nich vyvozují nepřiměřené důsledky. Na nedostatky v genetickém výzkumu právě upozorňuje Oakley ve své knize „Pohlaví, gender a společnost“ [Portál; 2000] . Sice uznává jisté prokázané genetické dispozice (například po rodičích), ovšem příklady studie rozdílného chování dvojčat zase ukazují na nemalý vliv prostředí na chování/vývoj dítěte. Je ovšem nezpochybnitelné, že fyziologické změny přímo působí na intelekt dívek/chlapců v období jejich růstu a adolescenčního vývoje . Tedy jejich hormonální změny a tak dále. Ovšem těmito jednotlivými jevy nemůžeme vysvětlovat obecný rozdíl v různých způsobech chování obou pohlaví.

1.2.2 Vývoj intelektu

Pokud se testují schopnosti rozumu a myšlení, tak se často přistupuje k tak zvaným IQ testům. Jenže tyto inteligenční testy nemusejí být tím nejlepším ukazatelem rozdílu v uvažování chlapců/dívek, neboť se věnují jen určitým oblastem zájmu a tam, kde jsou rozdíly mezi pohlavími patrné nejvíce už tolik nerozebírají . Je také zvláštní, že hodnota IQ u chlapců a

dívek hraje při dalších srovnáních různou roli. Například u chlapců je prokázáno, že větší hodnota IQ přímo koreluje s jejich dosaženým postavením v zaměstnání. Podobná korelace u dívek neexistuje.

Výsledky těchto testů jsou takové, že ženy dopadají lépe v jejich nízkém věku (do šesti let) a chlapci zas lépe dopadají později (kolem puberty, přičemž dále se jejich výsledky stále zlepšují).

Jenže – pokud se na intelekt podíváme skrz prizma a rozdělíme ho na jednotlivé složky, které si definujeme do kategorií, dostaneme například toto rozdělení : verbální schopnosti, numerické schopnosti, prostorové vnímání, tvořivost a analytické schopnosti.[Oakley 2000:67]. Věnujme se teď chvilku několika jednotlivým složkám.

Například verbální aktivita je doménou dívek v předškolním věku, nejenže dříve mluví, ale také používají delší věty a lépe artikulují než chlapci. Co se týče porozumění textu a věcné argumentace, jsou na tom obě pohlaví stejně.

Lingvistické výhody dívek začínají dotahovat chlapci kolem jejich desátého roku. Ale stále na tom jsou o něco hůře, než dívky : „V testech gramatiky, pravopisu a plynulosti projevu zaostávají chlapci po celý školní věk za dívkami.“ [Oakley 2000:66] .

Numerické schopnosti v raném dětství mají obě pohlaví stejné. Později si chlapci vedou lépe i přes horší výsledky v testech. Zde je myšlena představivost a schopnost řešit problémy. Po jedenáctém roku se převaha chlapců nad dívkami stává stálou.

U tvořivosti je důležitá schopnost řešit problémy, postavit řešení na něčem „neobvyklém“, novém, nebát se porušit zažitě hranice. Toto je spojeno se schopnostmi analytickými .

V tomto mají výhodu muži, kteří se častěji dokáží odpoutat od zažitých postupů. (tj. chlapci mají menší „závislost na poli“). Jak demonstroval Erik Ericsson ve svých výzkumech. [Oakley 2000:67]

Po shrnutí významů různých složek intelektu bych se ještě vrátil k numerickým schopnostem : Při řešení matematických problémů jsou často úspěšnější muži. Podle různých biologů je toto dáno fyzicky, tedy – že mužský mozek více podporuje matematické myšlení. Jejich studie

ovšem příliš neuvádí na pravou míru spekulace o tom, že je tomu tak díky „cviku“ . Totiž, chlapci jsou více vedeni ke sportovním aktivitám, při kterých se rozvíjí centrum pro prostorovou představivost. Častěji jsou pouštěni ven z domu při provozování svých her, čímž dostávají i prostor pro větší nezávislost.

(Casey et al., 1997; Entwisle et al., 1994; Ramos a Lambating, 1996); [Renzetti, Curran 2005:147]

Dalším možným důvodem lepších výsledků chlapců v matematice může být to, že se výuka matematiky více pohybuje v „mužském světě“ , v jejich zájmech a tak dále- (Rozet, 1989); [Renzetti, Curran 2005:174].

U počítačů je toto viditelnější. Pokud se podíváme na témata počítačových her. A počítače se také váží k analytickým schopnostem, jak při běžném užívání počítače, tak i například při programování. Právě tento „mužský svět“ může ženy odrazovat jak od matematiky, tak i od počítačů.

Není to ale jenom tím, co přímo je na počítačích, ale také v přístupu chlapců k dívkám, které chtějí nabýt určité počítačové gramotnosti. Mnohdy se takové dívky na počítačových kurzech setkávají s různým obtěžováním, či žárlivím některých spolužáků nad tím, že jsou v některých případy „ony“ lepší než „oni“ .

Zpět k matematice – na základní úrovni vzdělání se nedá moc hovořit o její popularitě, ovšem později, kdy se matematické předměty stanou volitelnými, vidíme jasný rozdíl v jejich volbě chlapci a dívkami. Dívky si takové předměty volí méně často a důvodem tohoto chování může být ten, kdo jim při jejich výběru „radil“ a „jakým způsobem“ jim radil. Klíčovými aktéry jsou zde rodiče a vyučující (Crawford, 1990) ; [Renzetti, Curran 2005:148]. Vyučující se totiž někdy vyjadřují v tom smyslu, že se dívky na matematiku „nehodí“ a kladou u nich spíš důraz na technické, přesné zvládnutí zadaného příkladu, než-li na samostatné hledání různých způsobů řešení.

Ovlivňování rodičů je většinou nepřímé (ve smyslu zažitých stereotypů). Je totiž pravděpodobnější, že na táborový kurz výpočetní techniky pošlou svého syna, než dceru. Ovšem dívky, které matematické kurzy skutečně absolvují mají srovnatelné výsledky s jejich spolužáky.

Můžeme se tedy domnívat, že nízká účast dívek v takto zaměřených kurzech výuky je dána „sociálně“ a ne „fyziologicky/biologicky“, což je zjištění povznášející, neboť tento stav lze jednodušeji zvrátit, než kdyby byl jeho původ vrozený.

Zajímavé je, že si během školní docházky vedou, vzhledem k hodnocení, lépe dívky a to i v předmětech, ve kterých vykazují chlapci větší talent. Tento fakt je zdůvodňován lepšími lingvistickými schopnostmi dívek, neboť lingvistické schopnosti jsou spojeny i s lepší pamětí.

K tomuto zjištění se váže studie Davida Levyho (1943), který ve svém výzkumu dokázal, že pokud jsou chlapci vychováni svými matkami s přílišným ochraňujícím způsobem výchovy, podobají se jejich výsledky výsledkům dívek. Chlapci těsněji přimknuli k matce. Nové důkazy sice nepotvrdily závěry tohoto výzkumu, ale ani nevyvrátili. Ovšem korelace závislosti na matce s analytickými schopnostmi dítěte potvrzena byla. Zdůvodnit tento jev můžeme tím, že dívky mají obecně menší sebedůvěru a větší obavy z neúspěchu [Oakley 2000:72]. Takovéto mateřské působení se může předávat z generace na generaci.

Pokud ovšem dítě vyrůstá jak s matkou, tak s otcem, je pro něj výhodnější, pokud se identifikuje s rodičem opačného pohlaví. Totiž – bystřejší muži mají větší podíl feminity a bystřejší dívky mají zase větší podíl maskulinity.

1.2.3 Vývoj v oblasti vzdělávání

Do této chvíle jsem se snažil popsat obecné předpoklady a rozdílnosti, ze kterých vycházejí chlapci a dívky při jejich studiu. Nyní bych se chtěl věnovat konkrétněji problémům přímo při jejich výchově ve školách. Nejdříve ale kratší historický vývoj :

První možnosti vzdělávání žen byly zaměřeny spíše na jejich schopnost konverzace ve společnosti, než-li za účelem osamostatnění se a dosahování na posty veřejných řídicích funkcí. Později, po rozšíření základního vzdělávání, byly ženy shledány jako vhodné pro další předávání informací na této úrovni, tedy na úrovni základních znalostí, jednoduše řečeno – byly shledány jako dobré vyučující. Bylo to mimo jiné díky jejich „mateřskému instinktu“. Pokud se ovšem chtěly dále vzdělávat, bylo jim dosažení této ambice značně ztěžováno.

Například domněnkami o „vrozeně nižší inteligenci“ a podobnými zajímavými názory. Bohužel se tyto převratné myšlenky držely i tak významných a známých škol, jako Harvard a Yale .

Tyto názory se ovšem neudržely a školy začaly být pomalu přístupné i ženám. Z počátku ale byly brány poněkud „vlažněji“ (např. představa, že by měly být k ruce ostatním studentům - měly jim prát prádlo a podobně...) . A také byly směřovány do oborů jako „zdravotní péče“ či „*home economics*“ .

Naštěstí, ke konci osmdesátých let 19. století vyrostlo několik čistě ženských vysokých škol, říkalo se jim „Sedm sester“ .

Co se týče počtů dívek na školách, tak ve třicátých letech 20. století, kdy byla zavedena povinná školní docházka (do 16let – USA) se počet obou pohlaví na základních školách srovnal, ovšem na středních byl rozdíl stále velmi patrný.

S ubíhajícími léty procenta zastoupených dívek na školách kolísala. Což mohlo být dáno různými faktory : počáteční růst – silné působení feministek; další kolísání - válka v zámoří či hospodářská krize. Vysokoškolského vzdělávání se ženy vzdávaly mnohdy díky myšlence, že toto vzdělání potřebují méně než muži.

Po druhé světové válce nastoupila spousta mužů do vysokých škol a začal se budovat kult „manželky“ jako pečovatelky o děti, o svůj vzhled a o domácnost. Rostla sňatečnost a porodnost, počet žen vstupujících do profesí klesal. Rok 1957 byl vrcholem porodnosti, věk dívek při prvním sňatku byl dvacet let.

Děvčata, která se nevdala, či nešla pracovat a rozhodla se studovat vysokou školu, byla zase obviňována, že na škole nejsou z důvodu studijních, ale z důvodů hledání atraktivních/perspektivních ženichů.

1.2.4 Vzdělávání chlapců a dívek – základní škola :

Ač to učitelé nepřiznávají, tak se jejich přístupy k dívkám a chlapcům při vyučování liší. Je to patrné zejména ve dvou ohledech, ve frekvenci a obsahu komunikace.

Chlapci totiž komunikují s vyučujícími více než dívky a ti jim zpětně věnují více pozornosti (Američan Association of University Women [AAUW], 1992) ; [Renzetti, Curran 2005:132].

Je zajímavé, že nezáleží na pohlaví vyučujícího. Jedna z možných příčin tohoto chování může být, že si chlapci na sebe kladou vyšší nároky, než-li dívky. [Renzetti, Curran 2005:132].

Dalším rozdílem v přístupu je, že pokud křičí odpověď na otázku(místo řádného hlášení-se) chlapec, je toto chování tolerováno, pokud takto křičí dívka, je okřiknuta za nevhodné chování (Sadker a Sadker 1994); [Renzetti, Curran 2005:132].

Co se týče obsahu sdělení, tak dle manželů Sadkerových se liší v tom, že chlapci jsou častěji vedeni k tomu, aby nacházely jejich vlastní dřívější chyby. Toto zjištění podporuje i více výzkumů. Navíc mají učitelé tendenci přesněji odpovídat na otázky chlapců (AAUW 1992) .

Dívky jsou pak spíše chváleny za svůj zevnějšek a řádné chování, než-li za intelektuální schopnosti, jako jejich spolužáci.

1.2.5 Vzdělávání chlapců a dívek – střední škola :

Střední škola, období adolescence. Dívky a chlapci se dostávají do puberty a jejich chování začínají výrazněji ovlivňovat hormonální pochody v jejich těle, což může vést i k celkové změně chování/povahy. Například jim začíná více záležet na tom, co si o nich kdo myslí, k čemuž se pojí touha být v kolektivu oblíben. Nebo možná lépe řečeno – nebýt z kolektivu vyčleněn.

U chlapců hraje významnou roli sport. Jejich společenské uznání se stává závislé na jejich schopnosti skórovat, či běhat. Ale nejenom na tomto jednom aspektu. Musejí být také schopni obstojně si vést ve verbálních soubojích – zde jde například o klasické „pošťuchování“ . Není ani přehlížen jejich smysl pro humor, nebo schopnost vzepření se pravidlům společenského chování (Eder, 1995); [Renzetti, Curran 2005:140].

Ke sportu se ještě váží dva nepříjemné stereotypy a to jsou (zmíněná) soutěživost a agresivita, která se pak dále může vztahovat k přístupu k ženám (sexuální agresivita, ženy mohou být brány jen jako objekty pro vlastní uspokojení).

U dívek sport nehraje tak velkou roli. Jeho význam je vlastně spíše negativní, neboť sportovní dívka může být považována za málo femininní.

Slečny se spíše zajímají o svou fyzickou „krásku“ a „styl“ . Tedy – oblékání, líčení a podobné věci jsou u dívek měřítkem popularity. Jenže se nesmí nic přehánět. Dívka má být přitažlivá/hezká, ale pokud je toho dosaženo nějakým neobvyklým způsobem, jako například – silné líčení, příliš vyzývavé oblečení, je takováto dívka označena za „prostitutku“. Úspěšné dívky tedy nesmějí být příliš „sexuálně agresivní“.

„Od dívek se totiž na rozdíl od chlapců očekává, že se budou chovat sexuálně pasivně , jako objekty sexuálních návrhů chlapců, a samy nebudou sexuální kontakty iniciovat (Eder, 1995)“ [Renzetti, Curran 2005:140].

Tyto jevy můžeme shrnout, že pokud se někdo odchyluje od většiny, je považován za nehodícího se do celku a je tedy takto vyčleněn z většinové společnosti. Tato logika platí i na obézní děti, děti s jinou sexuální orientací, či barvou pleti.

Výhodu principu získávání popularity skrz sport u chlapců můžeme vidět v tom, že pokud se ve třídě vyskytuje hoch z chudých poměrů (tedy, další „jiný“) má šanci získat popularitu právě skrz dobré sportovní výkony. A co víc, v USA může takto vystudovat aniž by byl výrazněji zasažen obsahem výuky (řeceno s nadsázkou – snad...).

Zatímco dívky podobnou možnost nemají, jelikož líčení a dbaní o svůj vzhled a styl většinou stojí poměrně velké peníze.

1.2.6 Vzdělávání chlapců a dívek – vysoká škola :

Pokud se podíváme na tabulku procentuálního podílu bakalářských, magisterských a doktorských titulů ve vybraných oborech udělených ženám americkými vyššími vzdělávacími institucemi mezi lety 1993 až 1994 [Renzetti, Curran 2005:151] uvidíme, že muži tvoří například 88% čerstvých absolventů v oboru fyzika, zatímco u zdravotní péče jejich podíl

klesá na 7% . Ženy zase tvoří 75% absolventek oboru „vedení domácnosti“ , ale na druhou stranu pouze 11% u inženýrských oborů.

Pokud se podíváme na jednotlivé stupně vzdělání, tak ženy sice jsou zastoupeny ve více než padesáti procentním počtu u magisterských oborů, avšak později, na doktorské úrovni tvoří jen něco málo přes jednu třetinu studentů.

Ačkoliv se výsledky nemusejí na tehdejší dobu zdát nějaké oslňující, nutno říci, že počet žen – studentek do té doby stále stoupal . Tedy, situace žen, se v dlouhodobém horizontu zlepšuje.

Ovšem stále přetrvávají dvě zásadní otázky : „ Proč segregace na základě pohlaví v některých oborech přetrvává ? A proč ženy, co do úrovně vzdělání, stále dosti výrazně zaostávají za muži?., [Renzetti, Curran 2005:153] .

Při hledání odpovědi si nejdříve odpovíme na jednodušší otázku, a sice – proč není tolik mužů na oborech, kde jsou vysoce zastoupeny ženy ?

Jedna z možných uspokojivých odpovědí by mohla být tato - nízký výskyt mužů v ženských oborech není ani tak dán jejich diskriminací, jako spíše neochotou studovat obory s nízkým platovým ohodnocením a prestiží. U tzv. ženských oborů muži právě většinou nenacházejí jedno, nebo druhé - prestiž, či peníze. Můžeme se totiž setkávat s tím, že obory považované za ženské jsou znevažovány, což jim právě ubírá na prestiži a tím potažmo i na platovém ohodnocení.

Naopak, ženy mají právě problémy se prosadit v „prestižních“ oborech kvůli problémům s diskriminací.

Sander a Hall (1986) používají pojem tzv. „mikrodiskriminace“ , který definují jako diskriminaci/vydělování/přehlížení na základě určitého připisovaného rysu, jakým například je pohlaví. Sander a Hall takto identifikovali více než třicet druhů takovéto mikrodiskriminace.

Například :

- muži jsou ve škole více vyvolávání
- jsou méně přerušováni při odpovídání
- jejich poznámkám je kladena větší váha
- znevažování žen jako : „ pro vás to bude těžké pochopit ...“ atd ...

Může se zdát, že jednotlivé příklady nemusejí hrát tak velkou roli, jenže právě spojení takovýchto jednotlivých malých diskriminací pak do hromady už působí výrazněji.

Dalším možným důvodem, proč tak málo žen studuje určité obory je ten, že v příslušných oborech chybí tak zvaní „mentoři“ či „vzory“ pro studentky. Pokud totiž studentky vidí, že se v určitém oboru skutečně dá prosadit, dodává jim to na motivaci pustit se do oboru, který by je mohl bavit. Navíc takový mentor předává informace a rady studentům a i tak je podporuje v jejich studiu.

Studie Eisenhart a Holland zase ukazuje, že existuje rozdíl ve vnímání samotného studia na vysoké škole. Dávají tak mírně za pravdu výše zmíněným názorům, že ženy dělají vysokou školu kvůli seznámení. Eisenhart a Holland uvádějí, že v dívčích studentských společenstvích při rozhovorech klade důraz spíše na romantické vztahy, péči o přitažlivost a témata jako škola jsou z obsahu rozhovorů mezi studentkami vytěsněny někam na okraj.

Důvody, jako strach ze sexuálního obtěžování, mohou být také důležité při rozhodování u výběru oboru studia.

Podívejme se teď na zaměstnance/zaměstnankyně vysokých škol. Dle dostupných údajů, tvoří čtyřicet procent žen administrativních pracovníků personálu vysokých škol (Ottinger a Sikula, 1993) ; [Renzetti, Curran 2005:155] .

U vyučujících ženského pohlaví se to má s procentuálním obsazením takto : 27, 4 % u postgraduálního studia a 45,9% žen vyučujících dvouleté vysokoškolské obory (AAUP, 1997); [Renzetti, Curran 2005:156].

Přitom ženy-učitelky mohou být ve výuce přínosem díky jejich odlišnému přístupu k vyučování oproti jejich kolegům. Ženy totiž častěji provádějí výuku na bázi interakce se studenty, která jako taková více podporuje proces vzdělávání a je celkově přínosnější pro studenty obou pohlaví.

Obecně přitom platí, že čím větší má škola prestiž, tím méně žen na ní pracuje. Tento fakt je asi tak stejně logický, jako fakt druhý - a totiž, že bez ohledu na akademickou hodnost jsou ženám vypláceny nižší platy než mužům a největší rozdíl je pak patrný na nejvyšší akademické úrovni :

Profesor – ženy : plat : 60 702 ; muži : plat : 68 884 . (Academie, březen-duben 1997, s 26.) ; [Renzetti, Curran 2005:158] .Tuto diskriminaci asi nemá cenu více komentovat.

1.3 Metodologie

Vzhledem k tomu, že se tématem mé práce u nás nikdo příliš konkrétně nezabýval, zvolil jsem kvalitativní přístup ke sběru dat v podobě rozhovorů. Má jít o jakési prvotní zmapování stávající situace. Což pak mohou využít jiní výzkumníci při zkoumání podobné otázky. Nemyslím si, že by tato práce jednoznačně rozkryla principy, díky kterým se dívky rozhodují pro studium na vysoké škole. To by totiž vyžadovalo komplexnější přístup s kombinací různých výzkumných metod. Avšak na ploše bakalářské práce je možné dojít alespoň k dílčím zjištěním.

Mou konkrétní kvalitativní metodou jsou polostrukturované narativní rozhovory, které pak kóduji a zpracovávám podle myšlenek zakotvené teorie.

1.3.1 Rozhovory

Asi nejběžnější způsob získávání informací u oblastí o kterých toho konkrétně příliš nevíme je kvalitativní šetření.

Dotazníkové šetření by z teoreticky načerpaných poznatků bylo jistě také možné, avšak obávám se, že by nemuselo přinést relevantní informace, na kterých by se dalo stavět dál. Další možnost - strukturované rozhovory, se zdají být v tomto ohledu jako lepší možnost. Jenže ani tu jsem nezvolil. Je to kvůli tomu, že mi šlo o to, dozvědět se opravdu věcná fakta. O což jde asi každému výzkumníkovi. Pak je ale na něm, jakým způsobem on chápe pojem „věcná“. Zda bere jako hlavní rozhodující aspekt své zkušenosti a orientaci v problému, nebo zda si nechá možnost překvapit se realitou jako takovou. Mne lákal druhý zmíněný způsob, proto padla volba na narativní rozhovory. Předpokládal jsem, že pokud budou mít dotazované slečny neomezený prostor pro vyjádření, budou mít tendenci spíše zmiňovat věci, které považují za důležité ony samy. A tím pádem se pak jejich výpovědi, alespoň v tomto smyslu, stanou relevantní.

Zmínil jsem však, že se jedná o „polostrukturované narativní rozhovory“. Vlastně přesněji bych měl asi říci narativní-polostrukturované, jelikož rozhovory probíhaly takovým způsobem, že nejdříve měly respondentky neomezený prostor k vyjádření a pak jsem se jich případně dodatečně dotazoval na témata, která mi přišla z předchozího studia problematiky natolik důležitá, že jsem měl pocit, že by se měla v jejich výpovědích objevit.

Konkrétně to byly otázky na :

- a) vliv rodiny - výchova, prostředí
 - b) vliv přátel/kamarádu – zda například nešly na školu jen aby zůstaly se svými nejbližšími
 - c) vlastní osobní zaměření – tím myslím například chození do nějakých zájmových kroužků, trávení volného času, atd.
 - d) vliv učitelů na střední škole – zda se náhodou nesetkaly se stereotypním ovlivňováním ve smyslu „slečny se přece více hodí na humanitní obory“, či podobné.
- +
- e) aspirace do budoucna.

Všechny tyto (spíše) doplňující otázky jsem se snažil pokládat nenápadným stylem, abych nepůsobil dojmem, že se v tomto směru chci za každou cenu něco dozvědět, čili šlo o takové mírné „popostrčení“, které pokud zůstalo bez odezvy, odkazovalo na to, že se patrně nic významného nedělo.

Kontakty na studentky jsem získal prostřednictvím svých bývalých spolužáků ze střední strojní školy, kteří studovali, nebo ještě studují ČVUT v Praze . A pak i od samotných respondentek, které se na škole setkaly s dalšími spolužačkami.

Díky tomu jsem nezůstal jen na fakultě strojní, ale měl jsem možnost provést rozhovory i s dívkami z FELu . Nepovažuji za důležité je nějak konkrétně rozdělovat. Zastoupení dívek na obou školách je velmi nízké. Předpokládám, že když už se rozhodly studovat školu, kde jsou takto v menšině, má to pravděpodobně důvod v jejich zaměření od malička. A nevidím veliký rozdíl v tom, zda budou uvádět své sympatie směrem k počítačům, nebo například k mechanismům. Obojí je totiž ve své podstatě zaměření technické a rozhodně jiné, než zaměření humanitní.

Jako první akt komunikace jsem všem studentkám rozeslal úvodní elektronický dopis, v němž se zmiňuji kdo jsem, jakou studuji školu a jaké mne zajímá téma. Konkrétně „studium žen na technicky zaměřených vysokých školách“ . Snažil jsem se o co nejobecnější, přesto věcný, popis mého zájmu. To proto, aby měly šanci se nad rozhovorem jako takovým zamyslet, ale aby přesto byly v jisté nejistotě. Možná až trochu naivní, malicherný přístup, ale chtěl jsem, aby jejich, alespoň mírné překvapení dalo vyniknout skutečně podstatným věcem z jejich minulosti a aby se náhodou až přespříliš nezabývaly možnými malichernostmi.

Při osobním setkání jsem položil základní otázku „proč si myslí, že se dostaly až sem, na tuto školu i třeba v rámci toho, jak byly vychováváné“ . Stejná snaha o co nejdříve vymezit oblast mého zájmu.

Rozhovory nakonec proběhly čtyři a byly anonymní, s tím, že pohlaví respondentek jsem nijak zvlášť nezjišťoval. Jejich jméno a první dojem byly pro mne dostatečně silné znaky. To, že mohou být problémy s určováním pohlaví je mi známo. Ono celkově označení „muž“ a „žena“ není úplně jednoznačné a dá se hodnotit podle více kritérií. Podrobně je to vylíčeno v Renzetti, Curran 2005 : 61 až 92 .

Ke každému rozhovoru jsem ale připojil jméno, pro snadnější orientaci a lepší vyznění textu. K náhodnému výběru jmen jsem použil kalendář na rok 2010, konkrétně - první letošní svátky žen. Tj. Karina, Radmila, Diana a Vilma.

1.3.2 Kódování rozhovorů

Uskutečněné rozhovory jako takové mi již daly obecný přehled o tom, jaká zjištění mohou být zajímavá, jelikož se častěji vyskytují. Ale nejen to. Dokonce jsem narazil i na takové výpovědi, které by se bez okolků daly označit za nečekané. Což je velmi povzbudivé, protože se tím zkoumaná oblast stává daleko pestřejší. Na druhou stranu, taky složitější pro její popis a vyvozování jednoznačných důsledků. Proto jsem se při kódování rozhovorů snažil zaznamenat sebemenší myšlenky, které by se mohly vztahovat k celkovému tématu práce.

Pro jednoduchost jsem takový zmínky nazval „jevy“, které samy o sobě tvořily a posléze odkazovaly na „kategorie“, se kterými jsem pak konkrétněji pracoval.

Ukázal bych to na konkrétním příkladě, aby bylo jasné, o čem hovořím :

Věta z rozhovoru : „Ne, to vůbec, vůbec, já, mě spíš bavila čeština třeba, jako spíš humanitní jako obory, no .“

V tomto případě je výrok „spíš bavila čeština“ jevem, díky kterému jsem si vytvořil kategorii „vlastní osobní změření“, do které pak spadá i výrok/jev druhý „spíš humanitní jako obory“ .

Takových kategorií nakonec vzniklo přes třicet. Některé jsou relevantní více a některé méně. Což je v celku jasné, stejně tak pak i to, že se se všemi takovými kategoriemi nedá pracovat současně. Proto jsem vybral ty, které mě osobně přišly nezajímavější a které se nejvíce vztahovaly k již zjištěným poznatkům z teorie. Ať už ji potvrzovaly, či vyvracely.

Původně jsem se takového přístupu obával, jelikož klade nemalé nároky na úsudek výzkumníka, jeho vhled do problematiky a jeho teoretickou citlivost. Vzhledem k tomu, že se podobným tématům věnuji již delší dobu, mám za to, že by práce nemusela být jen mnohastránkovou snůškou slov, ale že by mohla i něco říci.

Jednotlivé kategorie jsem tedy rozřadil podle důležitosti, přičemž jsem si stanovil jednu hlavní, ke které jsem pak vztáhnul všechna vyprávění dívek. Ta kategorie je „výběr vysoké školy“ .

1.3.3 Zakotvená teorie

Po nakódování dat jsem se rozhodl je zpracovat na myšlence zakotvené teorie. Nechtěl jsem vytvářet hypotézy, které bych později přijímal či vyvracel na základě zjištěné reálné situace. Domnívám se, že by to byl takový metodologický krok navíc, jehož závěr by toho příliš neřikal.

Zakotvená teorie jako taková má více stylů podle kterých lze pracovat, ale ty se většinou prolínají a doplňují. Proto nemohu jednoznačně říci, jakou metodu jsem použil, snad jen – použil jsem takovou metodu, která přirozeně vyplývala z předpokladů a cílů výzkumu. Nejvíce podobná by však asi byla pojetí skrz selektivní kódování, které si vytváří jednu centrální kategorii, k níž se vše nakonec vztahuje.

Tento způsob přístupu se může zdát poněkud „vágní“, ale je třeba si uvědomit, že pokud bychom přistupovali k řešení podobně okrajového tématu léty prověřenými způsoby jako jsou dotazníková šetření, pozorování, strukturované rozhovory, atd - spousta dat by se nám mohla vytratit, či vůbec neukázat, jednoduše proto, že podobné metody se nejlépe aplikují na taková témata, která se řeší již významně delší dobu a lze na nich testovat ony konkrétní hypotézy, které má vůbec cenu konstruovat na základě již dříve zjištěných faktů.

2.1 Rozbor jednotlivých rozhovorů

Nejdříve jsem se rozhodl popsat jednotlivě konkrétní dívky, aby bylo jasné z jakého prostředí pocházejí a co je konkrétně zajímavé na jejich životním příběhu. Tento popis budu strukturovat nejdříve podle toho čím samotné slečny začaly a pak budu dále popisovat jejich příběh od dětství. Aby bylo patrné, co nejspíše považují za nejdůležitější a proto to uvádějí hned v úvodu rozhovoru.

2.1.1 Karina

První rozhovor a hned patrně nejvíc „kontroverzní“. Totiž, již hned z prvních vět jsou cítit rozpaky :

“ No já si myslím že je to tak trošku omyl, protože já jsem chtěla jít na medicínu ... ,, ,
„Původně jako jo si myslím že vůbec nejsem technickej typ, takže je to tak trošku omyl.“

A dále pak pokračuje :

“ ... já mě spíš jako bavila čeština třeba, jako spíš humanitní jako obory no. ,,

Nejdůležitějším slůvkem je „omyl“ . Takováto možnost nebyla zmíněna v žádné literatuře, kterou jsem tu možnost studovat. Zřejmě proto, že tento „důvod“ je patrný sám o sobě, ale nepočítá se s tím, že by byl nějak výrazně zastoupen. To se vzhledem k ostatním rozhovorům naštěstí potvrdilo. Jenže faktem zůstává, že Karina studuje ČVUT.

Nejvýznamnější důvod tohoto stavu je zcela určitě její touha studovat vysokou školu. Zmiňuje, že její původní zaměření je medicína, na kterou se také původně hlásila. Dokonce se hlásila ještě na další dvě školy, na které ji nevzali. Poté, co nastala tato situace, začala zvažovat další možnosti a když narazila na obor „biomedicínské inženýrství“, na který se navíc mohla dostat pohodlně bez přijímacího řízení, tak ho zvolila. Navíc, na přímou otázku ohledně vlivu kamarádů na toto rozhodnutí - rezolutně tento vliv odmítá .

Přímo : „Ne, ne ne ne“

Takto by to vypadalo, že se smířila s tím, že bude studovat na technické škole obor, který je spíše jen příbuzný k jejímu původnímu zaměření. Původně tomu však tak nebylo, byla totiž rozhodnuta se za rok znovu pokusit dostat na svou původně zvolenou vysokou školu. K tomu pak ale nedošlo, jelikož překonala prvotní překážky studia a je nakonec se svým výběrem poměrně spokojená.

Tolik k její stávající situaci, ale ještě musím zmínit, co tomuto všemu předcházelo. Karina vyrůstala především v ženském prostředí. S matkou a sestrou. Základní školu zvládala s přehledem a proto již po páté třídě nastoupila na víceleté gymnázium. Vždy si lépe rozuměla s chlapci. Co se týče možnosti si popovídat o rozličných tématech, vidí je jako „jinak zaměřené, než holky“ . Holky jí vždy připadaly spíše „bláznivé“ a sama sebe se vůči nim v období puberty vymezuje jako „vyspělejší“ .

Na gymnáziu měla problémy s matematikou a jako vlastní zaměření uvádí humanitní. Výběr konečné vysoké školy konzultovala s matkou v podobě domluvy. Roli ve finálním rozhodnutí pak ještě mohlo hrát to, že je její matka účetní, která často poskytuje své služby lékařům. Od nichž sice dostala informaci, že biomedicína je rozvíjející se obor, ale to si stejně moc nedokázala představit. Stejně tak, jak později uvádí, si moc nepředstavovala studium na takové škole.

K technice jako takové se prakticky nevyjadřuje, dokonce na konkrétní otázku, zda například chodila do nějakých technických kroužků odpovídá jednoduše, pobaveně a s úsměvem „Ne“ .

U Kariny se nemohou zbavit dojmu, že moc dobře ví, že její životní dráha není úplně taková, jakou si ji původně představovala, na druhou stranu jí její stávající situace nijak zvlášť nevadí. A možná, že se i skutečně našla v původně nezamýšleném oboru. Sice jí předměty ohledně konstruování příliš nesedí, ale teoretická témata celkem zvládá.

2.1.2 Radmila

Jako první se zmiňuje o tom, že vystudovala střední průmyslovou školu. Což je naprosto opačný případ než výše zmíněný příběh Kariny.

Radmila si často doma hrála vyráběním různých náramků , řetízků a podobných věcí, které v sobě zahrnovaly technickou zručnost. Což v ní pak vyvolalo zájem o technické obory. Proto se již při volbě střední školy poohlížela tímto směrem. Sama od sebe, jelikož měla pochybnosti, že by se to jejím rodičům nemuselo líbit. Předpokládala, že od ní budou patrně chtít, aby šla studovat gympl, či obchodní školu.

K jejímu finálnímu rozhodnutí pro střední technickou školu dopomohl den otevřených dveří, kterého se zúčastnila a byla okouzlena tamní kovárnou, doslova říká :

„A nakonec jsem byla na dnu otevřených dveří na Betlémský na průmyslovce a tam měli kovárnu. A já miluju oheň, takže jak jsem viděla kovárnu, tak bylo rozhodnuto že půjdu určitě na tu Betlémskou, na průmyslovku. Ale mám teda ekonomický zaměření, střední, průmyslovka s ekonomickým zaměřením. Takže asi tak nějak.
No a když už střední, tak vejška ...“

Jak je vidět, rovnou se zde přímo vyjadřuje i k volbě vysoké školy.

Vyrůstala v rodině, jejíž členové mají k technice blízko, buďto ji studovali, nebo se jí nějak věnovali. Maminka, tatínek, babička, bratranec.

Jako dítěti jí dávali k hraní panenky, ačkoliv sama inklinovala k autíčkům, i přes to definuje přístup svých rodičů k výchově jako „volný“. Zájem o techniku měla již odmalička. To uvádí na příkladu opravářů :

“Přešroubovávám když přijdou technici montovat něco domu, tak pěkně musím sledovat co tam dělají. Takže mě to zajímá.“

Výběr střední školy byl čistě v její režii, popírá i jakýkoliv možný vliv kamarádů. Ale jistý nepřímý vliv spolužáků ze základní školy (kterou mimochodem nesnášela) tam byl :

„ Tak, protože jsem si prolistovávala tu knížečku středních škol, okamžitě jsem vyřadila všechny obchodky a ekonomky, protože tam šly všechny holky z naší školy. „

O svém zaměření dále mluví jako o přirozeném vývoji. Chodila do různých kroužků, které sice byly zaměřeny umělecky, ale bylo v nich patrná i „mechanická zručnost“. Různé všelijaké vyrábění, nebo třeba keramika.

Kamarády měla více mezi chlapci, což mělo patrně vliv na to, že provozovala více „klučičí“ aktivity jako je například lezení po stromech. Sice nejlepší kamarádka byla slečna, ale domnívám se, že institut „nejlepší kamarádství“ se nemusí nutně primárně vázat na pohlaví, ale že má větší konkrétní roli hraje souznění s konkrétní osobou jako takovou.

U Radmily se celkově zdá, že její volba vysoké školy byla poměrně přirozeným vývojem. I když si tak trochu nechávala zadní vrátka v podobě ekonomického zaměření střední strojní školy. S čímž také později polemizuje a vyloženě do budoucna se sama vidí více v ekonomické sféře.

U této respondentky jsem měl pocit, že jí ovlivňuje více nepřímých vlivů, které nezmínila, ale najít dostatečně rafinovaný způsob otázky, kterou bych jí nepodsouval odpověď, mne při průběhu rozhovoru nenapadl.

2.1.3 Diana

Rozhovor začíná tématem výchovy, nemyslí si, že by to, jak byla vychována, mělo nějaký významný vliv. Nemá žádné sourozence a její maminka je zubařkou s vlastní ordinací.

Pokračuje slovy :

“ ... tak nějak jako tiše předpokládalo že jednou půjdu v jejích stopách, že převezmu prostě její ordinaci a tak, no, jenomže já jsem poměrně brzo zjistila, že biologie až není tak úplně moje hobby, takže jsem si postupně začala říkat, že doktorka teda asi ne.“

Diana pokračuje poměrně obsáhle a chronologicky, budu se tedy teď nejvíce držet jejího vyprávění.

Po vystudování základní školy u sebe žádné výraznější vyhranění nepozorovala a tak zvolila cestu všeobecného gymnázia. To jí v hledání konkrétního oboru tolik nepomohlo, ale uvědomila si, že medicína není tím oborem, který by dál chtěla studovat.

Ovšem také zároveň uvádí, že kolem třetího ročníku gymnázia v sobě začala pozorovat sympatie ke grafickému designu. Což se později konkretizovalo v touhu dělat něco kreativního a :

„, ne že někam přijdu a něco se tam nabifluju, nějakou učebnici a pak půjdu na zkoušku, to mě nikdy nebralo, tadyten postup.“

Rodiče z jejího rozhodnutí nebyli moc šťastní a snažili se ji alespoň trochu usměrnit. Konkrétně otec navrhoval architekturu v tom smyslu, že je to také něco tvořivého. Dianě se však představa „baráků“ příliš nezamlouvala a doslova si nakonec „vydupala“ studium designu. Přihlásila se tedy na univerzitu Tomáše Bati do Zlína, kde ji sice nevzali, ale přípravou na přijímací řízení si sama sobě dokázala, že je v tomto oboru „něčeho schopná“ .

Za pomoci katalogu vysokých škol si pak našla příslušný vyhovující obor na elektrotechnické fakultě, který se věnuje jak grafice, tak i programování, které se sama stejně chtěla naučit.

To byl Dianin poměrně obsáhlý úvod, ale ještě bych se vrátil, stejně jako pak ona sama, k dětství a dalším, později zmíněným zajímavým sdělením.

Oběhuje se u ní taktéž sympatie k spíše klučičím hračkám :

“ ... že se lidi divěj (smích) , že holky a že technika a tak, ale já vlastně odmalička slyším takový legrační diskuse a nejvíc se mi líbí, když někomu řeknu, že odmalička jsem si radši hrála s autíčkama, než s panenkaama jo, že s těma autíčkama jsem si vydržela hrát hodiny, s panenkaama jsem tak nějak nevěděla co mám dělat (smích), prostě měla jsem nějaký doma a vůbec jsem prostě, n- , nějak mě to nebralo, jo.“

A rodiče jí podporovali v tom, co jí baví.

Taktéž uvádí, že jí je bližší „klučičí mentalita“ , k čemuž dodává, že i ona sama má spíše „klučičí“ myšlení.

Se základní školou to měla poněkud složitější, jelikož v páté třídě přešla na jinou. To ale mělo pozitivní dopad, protože v té původní nebyla brána jako rovnocenná součást kolektivu.

Jako koníčky a mimoškolní aktivity má například tanec, hraní na kytaru a tenis. Poslední dva zmiňované jí zůstaly do dnes.

Tyto v celku různorodé zájmy jí také nasměřovaly ke gymnáziu, jelikož necítila, že by byla nějakým způsobem vyhraněná. To přišlo až později, v druhém ročníku, kdy šla se svojí kamarádkou na koncert populární nu-metalové kapely Linkin Park, kterou byla okouzlena. Sice dříve jejich hudbu znala, ale až živé vystoupení v ní vzbudilo opravdové nadšení a začala se zajímat i o jednotlivé členy kapely. Konkrétně jí nejvíce zaujali Mike a Joe, o kterých se dozvěděla, že studovali design. Vzhledem k tomu, že je začala obdivovat, byl to jeden z impulzů, díky kterému se začala konkrétněji zajímat o své později zvolené zaměření.

Sama také měla zájem o umění. Chodila na různé výstavy, někdy byla iniciátorem ona sama, někdy zase její matka.

Vlivy kamarádů, nebo učitelů na její rozhodování co se týče výběru škol nikterak nepotvrzuje.

Diana byla na rozhovor evidentně připravena, minimálně tím, že si svůj život rekapitulovala v rámci poddhaleného tématu rozhovoru. Její obsáhlá řeč v sobě ukrývala velmi mnoho pojmů a kategorií. Navíc příběh o kapele částečně rozkryl konkrétní důvod svého zaměření. Na otázky se snažila odpovídat co nejkonkrétněji, jakoby přímo chápala účel rozhovoru.

2.1.4 Vilma

Poslední rozhovor začíná Vilma zmínkou o tom, že díky rodičům měli odmalička doma počítače. Díky čemuž se k nim dostala přirozeně. Časem zjistila, že ne každý měl možnost vyrůstat v takovém prostředí, proto naučit se s nimi něco víc pak člověku otevře spoustu možností.

Ne že by se hned začala věnovat programování, ale více jí zaujal „cyklický zápis kódu jako je třeba html“ a dále se zajímala o grafiku, operační systémy, psaní skriptů a podobně. Zajímala jí jak grafika, tak pozadí samotných grafických programů.

I když vyrůstala v prostředí, kde měla počítače jednoduše na dosah díky rodičům, ti ji k nim nikterak nesměřovali. Ale ani jí neodrazovali. Zjišťovala tedy sama, co všechno jí mohou nabídnout.

Byly to například různé počítačové hry, mimo jiné, díky kterým se více seznamovala s možnostmi počítače.

Základní škola bylo v tomto smyslu poměrně hluchou etapou, to až na gymnáziu se k počítačům dostala více v rámci výuky, kde začínala s HTML kódem.

Gymnázium bylo zaměřeno na francouzský jazyk, jelikož má příbuzné ve Francii a lákalo ji se tento jazyk naučit. Navíc všeobecné zaměření gymnázia jí také celkem vyhovovalo. Na něm se ale přímo nevymezovala určitým směrem, jako například humanitním. Nejvíce jí zajímala fyzika, dějepis a jazyky.

Mimoškolních aktivit měla celou řadu. vyšívání, háčkování, šití, pletení náramků, keramiku, aerobik. Na což chodila díky svým spolužačkám. Jak sama uvádí :
“ ... protože já nevím, mě přijde, že když je člověk dospívá že chce bejt takovej jako v houfu většinou, tak prostě tak jako jde tam kam jde většina, ...“

Ale tento její přístup se výrazně změnil, když přišel výběr vysoké školy, kde se již nechtěla držet ostatních. Dala si sice přihlášku na ekonomickou fakultu, kam se i dostala, ale prostředí jí tam absolutně nevyhovovalo a označila ho za „neosobní“ .

Zajímavé je, že se zkoušela dostat i na školu, která se věnovala egyptologii, kam se nedostala o pouhý bod.

Konečná volba pak padla na FEL. Zaměření oboru jí vyhovovalo, jelikož v sobě zahrnoval jak grafické programy, tak programování, které má na trhu práce širší uplatnění.

A navíc se dostala pohodlně bez přijímacího řízení.

Vliv spolužáků, nebo učitelů nepotvrdila.

O domácím prostředí mluví spíše neutrálně, ale zmiňuje, že dům, ve kterém bydlí, navrhnul a postavil její otec. To se pak odráží i v tom, že pokud se doma „něco pokazí“ tak se hned nevolají opraváři, ale snaží se to doma řešit přímo.

Vilma je zjevně otevřenou osobností všelijakým vněmům bez prvotně konkrétního zaměření. Dokáže se věnovat jak technice, tak i humanitním oborům. Sice uvádí, že FEL chtěl její otec také studovat, ale to se dozvěděla až poté, co svou volbu přednesla rodičům. Ti mají oba vysokou školu zaměřenou na strojírenství. Přesto se o nějakém jejich přímém vlivu nezmínila. Nechávali ji se svobodně rozhodovat.

2.2 Strategie přímého výběru vysoké školy

Zde bych se chtěl věnovat čistě konkrétním přímým zmínkám a důležitým jevům vztahujícím se k hlavní kategorii „výběr vysoké školy“ .

Nejdříve všechny jevy vypíši, jak jsem je zakódoval z rozhovorů :

Karina	- neúspěch u přijímacích zkoušek na původně vybrané školy; jistota přijetí bez přijímacího řízení.; rada z matčiny strany;
Radmila	- participace rodičů na výběru školy ; zájem o obor ze střední školy
Diana	- přesvědčení rodiny o svém rozhodnutí ; zaujetí nabízeným studijním programem ; jistota přijetí bez přijímacího řízení ; lokace školy ;
Vilma	- zaujetí nabízeným studijním programem ; odmítnutí školy, do které byla přijata, na základě odpudivosti prostředí ;

Takto sepsané jevy se mohou zdát být poněkud stručné, ovšem jsou to zmínky, které se silně váží na konečné rozhodnutí studia.

2.2.1 rozbor samotné hlavní kategorie

U Kariny je její rozhodnutí poměrně jednoznačné, snažila se dostat na školy nejbližší jejímu zaměření a když neuspěla, raději vzala za vděk přijetí bez stresu z přijímacích testů. Navíc s radou, která se k ní dostala skrz povolání maminky :

„ ... říkali mi právě že tady to je jako prostě rozvíjející se obor, prostě kterej má velkou budoucnost tak i tohle mě jako nalákalo, ...“

Její matka je totiž účetní, která často pracuje pro doktory, kteří jí takto přímo charakterizovali biologicko-technické odvětví.

Mluví o volbě školy i jako o „nouzové“ , jelikož si chtěla zanechat výhody studenta.

Radmila se zase logicky rozhoduje podle toho, jakou studovala střední školu a své rozhodnutí konzultuje s rodiči, kteří jsou více jejími rádci, než že by se jí snažili ovlivňovat.

„No já jsem si až do teď vlastně si můžu dělat v podstatě co chci . A na tý škole mě vůbec jako ne-neovlivňovali nějak, prošli to semnou, v podstatě i to, průmyslovka jim nějak jako nevadila, nebyli proti ani mě nenutili abych šla někam jinam, prostě to vzali jako fakt.“

Diana měla svou pozici těžší než ostatní dívky. Musela se doma prosadit, aby mohl studovat to, co ji baví. Nakonec se jí to podařilo a její zájem, který se zformoval na střední škole se mohl pak rozvíjet na škole vysoké, na kterou se navíc dostala bez přijímacího řízení. Další výhodou bylo, že se škola nachází ve městě, v kterém žije.

„a když jsem našla tadyto a že prostě ještě ta grafika do toho a tak, tak jako, to bylo poměrně jasný, ještě že to bylo v praze, já jsem vlastně z prahy, tak vlastně nemusim nikam, že můžu bejt doma a takže to bylo spousta důvodů, jak se to sešlo, ...“

Vilma, ta nemá moc jednoznačných výroků, které by osvětlovaly její volbu. Je to také tím, že svým zaměřením je poměrně univerzální. To dokazuje i přijetí na školu ekonomickou, vůči

keré se ovšem vymezila. Přesněji, vymezila se vůči prostředí, které na ekonomické fakultě panuje a které rezolutně odmítla.

„ ... , ta škola je strašně velká, je tam strašný množství lidí a je to hrozně takový neosobní mi přišlo. A teď jsem tam viděla ty lidi co tam dělali ty zkoušky a nějak mi přišlo jako že to nejsou úplně lidi se kterejma bych chtěla studovat. Nevim, možná to vyzní nějak divně, ale prostě, přišlo mi to tak takový strašně jako ... prostě masy úplně takový, že prostě takovej ten střední proud, „co děláš?“ „No, tak jsem na tý ekonomce no...“ A to sem si říkala, no tak ... a přece když člověk, jako když ho zajímaj počítače, tak přece s tím nepudu na ekonomku, žejo, ...“

A druhou patrnou věcí u ní bylo zaujetí oborem, který se, dle jejích slov, dá nejlépe studovat na FELu.

Obecně vzato, slečny se rozhodovaly přirozeně, podle toho, jaký obor je jim nejbližší. Vítaným faktorem bylo přijetí bez přijímacího řízení. Ovšem to hrálo asi největší roli u Kariny, jelikož její prvotní pokusy byly neúspěšné.

Vliv rodiny se v tomto objevuje ve třech konkrétních podobách :

Rada – u Kariny

Neutrální účast při výběru školy – u Radmily

Negativní postoj k vlastnímu rozhodnutí – u Diany

Nejvýraznější to je samozřejmě u Diany, která si své rozhodnutí musela sama obhajovat a prosazovat. Je pravděpodobné, že něco podobného zažívá i spousta jiných dívek, které si své přesvědčení dostatečně nezdůvodní a podlehnou rodinnému tlaku. Zní to jako spekulace, ale je na místě, neboť můžeme vidět, že se takové věci uvnitř rodiny skutečně dějí.

Rodinné zázemí ostatních dívek působilo oproti tomu jako poměrně benevolentní, bez výrazných potřeb ovlivňování svého potomka.

2.2.2 vliv rodiny/prostředí

Toto není druhá hlavní kategorie, ale je druhá nejsilnější, co se týče četnosti zmiňování a jejího potenciálu ve smyslu ovlivňování dívek. Výše sice rozebírám rodinný vliv, ale to pouze v rámci kategorie hlavní. Rodinné zázemí je samo o sobě pestřejší a zaslouží si svou samotnou část. Co ovšem bylo zmíněno v rozboru hlavní kategorie zde již nebudu příliš rozebírat.

Karina - hlavní rodinný vliv je vlastně od matky a jejího povolání, což už je zmiňováno výše, nic dalšího se v tomto směru neobjevuje.

Radmila - její rodiče přistupovaly k výchově „svévolně“ a nikterak ji neovlivňovali v tom, co sama chtěla dělat. Zřejmě také proto, že i sama tíhla k technice a její rodinné zázemí bylo tímto směrem značně „poznamenané“ . Konkrétně – maminka, tatínek, babička, bratranec a i teta, která dělala strojní fakultu, z které časem odešla. Vliv hraček už byl zmíněn, „strkali“ jí panenky i když sama chtěla autíčka.

Diana - maminka byla zubařkou a tak si rodiče mysleli, že Diana, jako jediné dítě půjde v jejich šlépějích. To i díky tomu, že měla zařízenou ordinaci. Ač se s ní rodiče snažili bavit na toto téma, tak přesto to Diana nepovažuje za vyložené přemlouvání. Že se ovšem jedná o přímé ovlivňování, o tom není pochyb. Spekuluje však, že kdyby nebyla jedináčkem, nemuseli by rodiče být v tomto ohledu tak naléhaví. Nicméně, nehodlali jít nikterak extrémně proti přesvědčení své dcery a jejich vliv v tomto smyslu zůstal jen u počátečního šoku z její volby a rozmluvy na dané téma. Také určitě hrálo roli to, že jí její maminka často brala na výstavy, čímž v ní probouzela umělecké sklony, které se pak projevily i na výběru školy. Téma hraček je věčné a ve výchově byla autíčka taktéž zastoupena. Uvádí k tomu i hezký příklad, kdy není divu, že jí rodiče takovou kratochvíli dopřáli :

“ ... to si pamatuju do dneška, nevím kolik mi to bylo, prostě, tak jsem dostala autíčko na dálkový ovládání a to byl prostě dárek úplně největší, jo, nebo nějakou autodráhu, s tím jsem prostě vydržela, naši věděli, že tam s tím vydržím blbnout, prostě, spoustu, spoustu hodin, jako tady s těma věcmi, takže prostě panenky tak nějak u mě přestali, jo, protože to nemělo cenu, ...“

Vilma - Díky rodičům měli doma počítače od malička (dá se předpokládat, že je potřebovali k práci). Tak bylo přirozené, že sama Vilma zasedla k počítači. Maminka s tatínkem byli velmi benevolentní a nezakazovali jí prozkoumávat tajemství digitálního světa, i když tam jistě měli svá důležitá data. Na druhou stranu, že by ji naváděli k tomu, aby si s nimi hrála, nebo je poznávala, to se říct nedá. Větším přínosem byl pak její bratr, který studoval architekturu, a přinesl domů grafický program. Opět jí ale k němu nikdo nevedl. Díky vlastnímu zájmu se dozvídala skrz internet více informací, které jí zajímaly z této oblasti. Zdá se, že takový přístup rodiny byl pro ní vlastně přínosem, jelikož si sama vyhledávala přesně to co jí zajímalo, nehledě na to, že samotné vyhledávání zvyšuje schopnosti používání počítače jako takového.

“ No, tak mi řekli, tak když tě to bude bavit, tak běž. Tak jako, je to tvoje volba, jako vůbec mi do toho nekecali, no. Že mě prostě nechali se svobodně rozhodnout,,

Mimochodem, oba rodiče vystudovali vysokou školu se zaměřením na strojírenství.

Navíc dům, v kterém s rodinou bydlí, navrhnul a postavil její otec. Když se v domě něco porouchá, řeší to rodina a externí pomoc se nevolá. Tím pádem přichází i přirozeně řeč na čistě praktické, technické řešení drobných problémů, které ona samotná vnímá. I toto jí může jistým smyslem ovlivňovat.

Shrnutí :

Vliv rodinného prostředí se v těchto případech zdá být spíše nepřímým, ale konkrétním. To, že by někdo někoho do něčeho vyloženě nutil, zde nevidíme. Nejbližší tomu sice byla Diana, ale ta ještě vyrůstala v ně tak vyhraněné rodině. Sama se k tomuto problému dokonce vyjadřuje :

“ .. , slyšela jsem prostě o mnoha případech, kdy rodiče prostě donutili svého potomka ať už holku, nebo kluka jít na nějakou školu na kterou vlastně ten člověk ani nechtěl jít, ale protože ho tam donutili, tak tam byl a strašně se tam trápil a vůbec ho to nezajímalo a až třeba po roce, nebo třeba i po víc, přešel teda na tu školu kam původně chtěl jít.“

Zajímavé je, že mluví jednoznačně o vlivu rodičů, který se nevztahuje na pohlaví potomka. Dá se předpokládat, že případ dívky, kterou by rodiče takto donutily studovat technickou vysokou školu by byl opravdu velmi výjimečný. Teorie odkazuje na to, že se něco podobného děje opačně, tedy odrazování dívek od takových oborů. Navíc, zmínka o tom, že takto donucení studenti se na jim nezvolené škole trápili, odkazuje na to, že je to patrně lichý koncept jakým způsobem přistupovat k výchově dětí.

U Radmily a Vilmy jsou členové jejich rodiny přímo vystudovaní, či studující technické směry škol. Když v tomhle ohledu vypustíme Karinu, která je specifickým případem, máme pak zde většinu dívek, které mají takové „technické“ zázemí. Je mi jasné, že nelze díky tomuto příkladu usuzovat na celek jako takový, ale bylo by při nejmenším divné, kdyby tomu tak nebylo ani u jedné z dívek. Troufám si tvrdit, že by se při dotazníkovém šetření objevilo obdobných případů více, než by dokázala zastínit statistická chyba.

Dále se ukazuje benevolentní přístup k výchově a volbě školy. Čímž se tak trochu vracím k začátku tohoto shrnutí. Volná výchova a možnost samostatného rozvoje dítěte je příjemným zjištěním. Nechci teď snad zpochybňovat, nebo diskutovat ráznější přístupy rodičů k výchově svých potomků, ale u všech respondentek, co se k tomu vyjadřovaly, bylo patrné, že byly s takovýmto přístupem spokojeny. Nevím, zda je to patřičně v prepisech zachyceno, ale z osobního setkání bylo jednoznačné, že je zbytečné se o tomto tématu dále bavit, jelikož se nic významného nedělo, co by mohlo jít proti vůli slečen za jejich mládí.

2.2.3 další zjištění

Jevů a následných faktorů byla celá řada, ne všechny stojí za to zmínit, ale ty, které dle mého názoru určitou roly hrály, těm bych se chtěl věnovat zde .

Vnímání chlapců a dívek

Jedním z nejvýznamnějších zjištění bylo, že si všechny dívky více rozumějí s chlapci, co do běžné interakce. Tím myslím kamarádství a oblibu prostředí, v němž se vyskytují více chlapci, než dívky.

Karina – „ ...,jako já si myslím že jsem si jako spíš víc rozuměla vždycky s klukama,...“

Radmila - „ ..., já jsem vždycky spíš táhla jako s klukama a spíš po stromech lízt, něco támhle pálit, pálit křoví, podpalovat všechno, nevím, prostě nějak víc ...“

Diana - „ ..., zjistila jsem, že vlastně se spoustou kluků, nebo, že jsme jako s většinou kluků jsem schopná se bavit, pokud to teď můžu globalizovat, jo, takhle prostě to říct obecně, že s většinou kluků sem schopná asi se bavit líp, než když se bavím s většinou holek, jo prostě že s těma klukama řeším věci, maj prostě názor na spoustu věcí takovej, kterej je prostě bližší tomu mému a pokud se to dá takhle říct, tak bych řekla, že je mi taková ta klučičí mentalita je mi jako bližší, než ta holčičí a dost možná že vlastně i vždycky byla. že v jistým smyslu mám takový klučičí uvažování, z části. „,

Vilma - „No, upřímně řečeno, si myslím, že si s nima pracuje líp než s holkama a hlavně tady je úplně supr, že tady nejsou drby, prostě jak tady nejsou ty holky, tak se tady nedrbe, to je supr. A je to takový příjemnější pro mě asi. „,

Citáty jsou jednoznačné.

Cílem výzkumu nebylo hledat důvody takových sympatií, jedná se však o významný fakt. Radmila sice uvádí, že taková kamarádství mohla být i díky tomu, že pochází ze sídliště,

kde se vyskytovalo více kluků. Ovšem potom mluví o aktivitách, které jsou obecně bližší chlapcům. Nelze tedy jednoznačně říci, zda byla do her a trávení volného času vtáhuta díky tomu, že kluků byla opravdu převážná většina, či chlapce sama přirozeně nevyhledávala. Pokud si tuto úvahu spojíme s její zálibou ohledně hraček, lze se domnívat, že je pravděpodobnější její vlastní inklinace k opačnému pohlaví.

Dalším výkladem by mohla být podobnost slečen s „klučičí mentalitou“. Tato mentalita je více abstraktním pojmem a dá se popsat skrz stereotypní jednání jedinců. Do čehož by se vlastně i daly respondentky zařadit na základě jejich zájmů. Samozřejmě s výhradami, ale obecně tomu tak je.

I když zde můžeme vidět, že se zmínka o chlapcích objevuje v každém rozhovoru, nepovažuji to za natolik signifikantní k jejich výběru školy, že jsem to nemohl zařadit k jevům, které je přímo ovlivnily.

Beru totiž tyto jejich preference, jako něco, co se utváří více skrz ně samotné, jejich zájmy, možná výchovu, přičemž jsem se na takové jednotlivosti přímo neptal a neřešil jsem jejich důvody. To, že to nemuselo hrát významnou roli jsem si potvrdil i následujícím faktorem :

Vliv kamarádů

Při přípravě výzkumu jsem považoval tuto kategorii za důležitou. Mám za to, že kamarádství může být pro některé lidi důležitou indicií pro studium školy, pokud přímo nevědí, kam by se měli ve své studiu dále vydat a tak dají na radu svých přátel, nebo se jimi nechají přímo ovlivnit.

Tato domněnka se však vůbec nepotvrdila. I když Diana měla sice za svou spolužačku kamarádku, ale došlo k tomu takto :

“...já sem vlastně, tam byla ještě kamarádka, která shodou okolností šla taky sem na fel, my sme šly obě na estéemko do stejného ročníku, jenomže ona potom nějak zjistila, že to asi není úplně to co chtěla a tak šla na (smích) filosofickou fakultu na japonská studia. To bylo jako taky docela vtipný, když jsme to zjistily, to jsme docela koukaly.“

Předpokládám, že věta „když jsme to zjistily“ se přímo vztahovala na jejich setkání na škole.

A Vilma se k tomu vyjadřuje takto :

“ No, tak jako, nějak tak taky moc ne, jako spíš jedna kamarádka mi řekla „prosimtě, tam jsou takový divný lidi“ ... Já říkám, no ... „všude jsou divný lidi, žejo“ . No a tak nějak jsem si říkala, žejo, tak že tu školu tam nedělaj úplně ty lidi co tam studujou, žejo, tak taky to dělaj prostě ty předměty, to pojetí, jak prostě to člověk veme a prostě, nevím no ... „

Zde tedy jistý vliv kamarádky byl, ale jak je vidět, zcela bezvýznamný.

Toto si vysvětlují tím, že dívky působily velmi rozhodně, že vědí, co chtějí studovat a hodlají se tomu věnovat na úrovni vysoké školy. Nebo naopak, toto může být zpětně znakem jejich rozhodnosti. Pochopitelně, k potvrzení tohoto tvrzení by to ještě chtělo minimálně vědět, jakým způsobem přistupovaly ke svým kamarádům, koho za ně označovaly a jak se oni chovali k nim. Čímž by se vlastně více určila míra/intenzita takového smýšlení, ale to, že svůj názor měly zformovaný se popřít nedá.

U Kariny jsem se zrovna na tento aspekt více neptal, jelikož její rozhodování probíhalo na jiné úrovni. A Radmila byla zase rázně rozhodnuta pokračovat v počatém technickém studiu. Také jsem tím pádem neměl tendenci toto téma více rozebírat.

Vnímání spolužáků

Toto je už opravdu jen velmi na okraj. Je to kvůli tomu, že budu vycházet i z neformálních povídání před a po uskutečnění „formální“ části mého setkání s respondentkami (tj, převážně z paměti), navíc se toto přímo nevztahuje k výzkumu.

Nejdříve bych ale začal konkrétní citací :

“ ...a teď jsem sem přišla a teď prostě jsem potkala prvního kluka co tady byl a říkám „kde je prosimtě studijní?“ a on „jó, já tam jdu taky tak pojď semnou“ a dal se semnou do řeči, takový hrozně jako přátelský. Tak jsem přišla před to studijní tam jako samý kluci, tak si říkám, hmm, tak jako tak co, tak to nevadí, a nějak jsem to neřešila. No a potom jakoby u zápisu, jsem zrovna padla prostě do té místnosti kde bylo zrovna 90% těch holek co se sem přihlásily, takže jsem si říkala, „tyjo, vždyť tady je fůra holek“ tak co to, co to vlastně řeším ?

No a vlastně za celý ty jakoby, za celý ty dva a půl roku co tu studuju, tak se mi stalo jenom dvakrát, že bych byla ve skupině na cvičení, že bych byla jediná holka, že vždycky je to prostě tak, že jsem alespoň dvě, nebo tři, nebotak. Takže jsem tak nějak ... „

Tady je hezky vidět, jak to může být ze začátku ošidné.

Respondentky mi potvrdily, že si uvědomovaly, že jdou na školu, která je z větší části studována chlapci. Ani jedna však nepotvrdila, že by to bylo něčím důležité. Pak mne však zajímalo, jak se na takové škole asi cítí a jakým způsobem je může takové prostředí formovat. Reakce nebyly úplně stejné. Ačkoliv je patrné, že komunikace s chlapci jim není cizí, takto maskulinizované prostředí má i svá úskalí.

Jedním z nich je navazování kamarádkých vztahů. Jedna z dívek mi přímo uvedla, že pro ni není úplně jednoduché najít někoho, s kým se dá povídat a dlouhodoběji komunikovat právě na kamarádké rovině. Nevzpomínám si přesně, která ze slečen to byla, ale není překvapivé, že celkově působila více introvertním dojmem. Nedovolil jsem si toto téma více konkretizovat, jelikož jsem ji nechtěl uvádět do rozpaků, jako takové okrajové zjištění mi to ale přišlo celkem věcné. Zvláště v kontrastu s další respondentkou, která naopak působila dojmem více extrovertním a ta si naopak svou situaci pochvalovala a neviděla v ní žádná větší negativa.

Konkrétní problém ale například zmínila Karina :

“ No, nevýhody, nevýhody v tom že jako je tady málo holek, takže ale tady jak je, prostě jsou samý kluci, jako žádná holka tak pocítuju že prostě jako s klukama si můžeš o něčem popovídat ale prostě o něčem jako ne jo. Takže spíš z toho že tady jako moc kamarádu nenajdeš, jako s kterejma si můžeš popovídat úplně o všem, protože jsem z Mostu, takže s těma lidma prostě jezdím domů jednou za 14dní, takže s těma lidma se už moc nestýkám. A najít si nový přátele tady, když prostě jsou tady jen samý kluci, takže je to takový těžký, no.“

Tedy není úplně jednoznačné, že pokud je někde početní převaha jednoho pohlaví nad druhým, že z toho jedno, či druhé může těžit výhody. Pokud se bavíme obecně. Jistou nezpochybnitelnou výhodou ovšem uvádí Vilma :

“ ..., já jsem přišla sem a tady prostě žádný fronty na záchodě, cože ? ...“

A nutno dodat, že se jejímu pozitivnímu podivení nelze divit.

3. Závěr

Oblast studia, které dominuje mužské pohlaví byla částečně poodhalena. O což především šlo.

Říci jednoznačně „co“ dívky nakonec přimělo k tomu, že se rozhodly studovat své obory by zatím bylo složité. Tato práce ovšem nabízí soubor faktorů/jevů, které se pak dají podrobněji zkoumat jednotlivě. Zvlášť jejich intenzita a tím pádem i celková obecná důležitost. Například jejich interakce s chlapci, která jim vlastně vyhovovala více, než kdyby měly spolupracovat se ženami. Možná že se tato tendence nějakým způsobem formuje skrz zálibu z dětství a totiž inklinaci k více „klučičím“ hračkám. To by samo o sobě odkazovalo na to, že jim je snad určité „technické“ smýšlení vrozeno. S přihlédnutím na to, že byly patrné přímé i nepřímé vlivy rodiny. Ať už tím, že sami rodiče vystudovali nějakou tu technickou školu, nebo tím, že vyrůstaly v prostředí, které nabízelo možnost se seznámit s technikou jako takovou.

Celkem zvláštní je, že ani u jediné dívky se vyloženě nedá říci, že by do oboru byly nuceny. Každá se k němu dostala individuálně se svou vlastní vůlí.

Někde sice pomohla drobná náhoda, nebo lépe řečeno neúspěch v přijetí na jinou školu, jenže se pak ukázalo že tato náhoda byla spíše šťastnou. Čili obor jako takový lze studovat i když primární vymezení směřuje mimo obor technický.

Možná že tento závěr nastoluje více otázek, než by se formálně slušelo. Jenže mám ten dojem, že pokud tomu tak v tomto případě je, je to jedině dobře, jelikož tato práce si kladla za cíl spíše zmapovat stávající situaci a ukázat, že je právě ještě mnoho nezodpovězených otázek, které stojí za to studovat. Mám za to, že pokud by snad opravdu pregnantně odpověděla na tak komplexní otázku, jakou je téma „rozdíly mezi muži a ženami“, buďto by devalvovala snahu takový problém řešit na vyšší úrovni, nebo by snad působila natolik podezřele, že by vypadala celá vymyšleně.

Použitá literatura :

- Babbie (1995): *The practice of social research*. Belmont : Wadsworth
- Langmeier, J.; Krejčířová, D. (1998): *Vývojová psychologie*. Praha : Grada.
- Linková, M.; Červinková, A. (2005): *Myšlení hranic*. Sociologický ústav AVČR
- Moravcová-Smetáčková, I. (2005): *Generové aspekty přechodu žáků mezi vzdělávacími stupni*. výzkumná zpráva. Praha : Sociologický ústav AV ČR.
- Oakley, A. (2000): *Pohlaví, gender a společnost*. Praha : Portál
- Renzetti, C.; Curran, D. (2003): *Ženy, muži a společnost*. Praha : Karolinum
- Silverman, D. (2005): *Ako robiť kvalitatívny výskum : praktická príručka*. Bratislava : Ikar
- Sloboda, Z. (2004): Více žen na technické vysokoškolské obory. In: *Gender – rovné příležitosti – výzkum*. Praha : SoU AV ČR.
- Strauss, A.; Corbin, J. (1999): *Základy kvalitativního výzkumu*. Boskovice : Albert
- Vodáková; Vodáková (2003): *Rod ženský : kdo jsme, odkud jsme přišly, kam jdeme?* Praha : Sociologické nakladatelství
- Horoskopy 2010, Poznámkový kalendář ; Leon 2010